

Referat

Til stede: **Advokatforeningen:**
Knut Rognlien, Mette-Julie Sundby, Jon Claudi, Mette Yvonne Larsen
Amnesty International: Beate Ekeløve-Slydal
Arbeids- og inkluderingsdepartementet: Marianne Brænden
Barneombudet Frøydis Heyerdahl
Den norske Helsingforskomité:
Ole Benny Lilleås
Justis- og politidepartementet: Finn Grav, Margrethe Svanes,
Marianne Vollan, Knut Hustad, Svein Wiiger Olsen
Norsk senter for menneskerettigheter:
Ingvild Bartels, Andreas M. Kravik, Vibeke Musæus
Utenriksdepartementet: Petter Wille, Torfinn Rislås Arntsen, Claire
Hubert, Hege Røttingen

Møtedato: 30.04.2008

Møteleder: Petter Wille

Referent: Hege Røttingen

Dato: 02.05.2008

Saksnr.: 07/05992

Norges oppfølging av anbefalinger fra FNs torturkomité

Møtet ble ledet av avdelingsdirektør i Utenriksdepartementet Petter Wille. I møtet deltok representanter fra Justis- og politidepartementet (JD), Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID), Utenriksdepartementet (UD), Advokatforeningen, Amnesty International, Den norske Helsingforskomité og Norsk senter for menneskerettigheter (SMR). Departementenes foreløpige merknader til anbefalingene ble distribuert til møtedeltagerne per e-post 28. april, se vedlegg. Møtet ble derfor benyttet til å reise og besvare oppfølgingsspørsmål vedrørende de enkelte anbefalingene i FNs torturkomité (CAT-komiteens) ”concluding observations”.

Paragraf 4 (innarbeiding av konvensjonen i norsk lov)

Avokatforeningen, Amnesty, SMR og Helsingforskomitén ønsket en nærmere begrunnelse for hvorfor norske myndigheter ikke har inkorporert torturkonvensjonen i MR-loven. Det ble bl.a. henvist til Høyesteretts kjennelse i Dar-saken, hvor det vises til at torturkonvensjonen

ikke er inkorporert i MR-loven og at den derfor ikke har like stor vekt. Er det rom for å endre det norske standpunktet?

JD viste til sine foreløpige merknader til anbefalingene, og fremhevet at strafferetten og utlendingsretten er sektormonistiske områder. Det har derfor så langt ikke vært ansett nødvendig å inkorporere CAT for å gi konvensjonen stilling som norsk lov, og en eventuell inkorporasjon vil ha liten praktisk betydning. Spørsmålet om hvilke konvensjoner som skal inkorporeres ved MR-loven har vært diskutert i lengre tid og er ikke avsluttet. For CATs vedkommende har man så langt ikke funnet grunn til å inkorporere denne konvensjonen gjennom MR-loven.

Paragraf 5 (definisjonen av tortur)

Ingen merknader.

Paragraf 6 (forpliktelse om "non-refoulement"/ikke-utsendelse)

Amnesty uttrykket bekymring over at Hellas, Romania og Slovenia står oppført på listen over land man forventer grunnløse asylsøknader fra. Det er enkeltsaker som viser at personer også i disse landene kan ha et beskyttelsesbehov.

AID fremhevet at det er et begrenset antall personer som faller inn under 48-timers regelen. Det er mulig å ta personer ut av denne prosedyren dersom det er behov for det, og i etatsstyringsdialogen med UDI er det også fokus på kvalitet i saksbehandlingen for å sikre rettssikkerheten.

Advokatforeningen fremhevet som en positiv endring i utlendingsforvaltningens prosedyrer at UNEs landrådgiver nå er tilstede i UNEs møter mens advokaten er tilstede. Dette gjør det mulig å stille spørsmål vedrørende landinformasjonen og derved ivareta kontradiksjonsprinsippet på en bedre måte. Alle rapporter og øvrige kilder for landinformasjon er nå også tilgjengelig for klageren og hans advokat.

Grunnlaget for landinformasjonen omfatter imidlertid ikke FNs konvensjonsorganers anbefalinger til statene, såkalte concluding observations. Dette bør endres fordi anbefalingene er basert på en grundig kontradiktorisk prosess hvor staten har blitt gitt anledning til å forsvare sin politikk på området. Rapportene fra FNs spesialrapportører for land og tema bør også benyttes som kildemateriale i UNE.

AID vil videreformidle Advokatforeningens forslag til Landinfo.

Paragraf 7 (oppfølging av Norges MOU med Afghanistan vedr. fangebehandling)

Amnesty fremhevet at organisasjonen lenge har vært bekymret for denne problemstillingen og ser frem til Norges utdypende svar til Torturkomiteen.

UD viste til at det er tatt initiativ for å styrke mekanismene for å følge med på at afghanske myndigheter respekterer sine forpliktelser for fangebehandlingen. UD bekreftet at det vil bli gitt et mer utdypende svar til Torturkomiteen.

Advokatforeningen uttrykket bekymring over et avisoppslag om at det er forsvunnet en person fra afghanske myndigheters varetekt som skal ha vært overlevert av Norge.

UD er i kontakt med ambassaden for å klarlegge situasjonen til denne personen

Paragraf 8 (varetektsfengsling)

Advokatforeningen etterlyste særlig statistikk vedrørende hvor lenge personer sitter i politiarresten før de overføres til ordinære celler. (Dette spørsmålet ble ikke omhandlet i punkt 8 fra CAT) I henhold til Advokatforeningens egen statistikk foregår det et stort antall brudd på 48-timers regelen i Oslo. I 8 av 10 saker sitter personen for lenge i politiarrest. Flere sitter i over 100 timer, og mange av personene har så vidt passert 18 år. Advokatforeningen spurte også hvem som er kontaktperson for statistikkutarbeidelse og kontrollen med 48-timers regelen.

JD uttalte at de er oppmerksomme på problemene. JD håper at arbeidet med å redusere soningskøen vil redusere presset på ordinære celler, og dermed styrke muligheten for å gjennomføre 48-timers regelen. Det ble fremhevet at anbefalingen i paragraf 8 skal besvares innen ett år til CAT-komiteen. Man håper da å ha en bedre oversikt over, og kontroll med, gjennomføringen av 48-timers regelen. Spørsmål om statikk og etterlevelse av 48-timers regelen kan rettes til JDs Kriminalomsorgsavdeling. Det kan også spørsmål om statistikk knyttet til isolasjon under varetektsopphold i fengsel.

Helsingforskomiteen stilte spørsmål om hvor lenge personer holdes ved Trandum.

JD informerte at gjennomsnittstiden er 2,8 – 2,9 døgn per person.

Advokatforeningen stusset ved tallet da noen sitter opp til 17 måneder. De reiste derfor spørsmål om hvor mange plasser det er på Trandum.

JD kunne opplyse i ettertid at antallet plasser på Politiets utlendingsinternat etter de siste bygningsmessige endringer er 94.

Paragraf 9 (Trandum utledningsinternat)

Advokatforeningen fremhevet viktigheten av en effektiv tilsyns- og klageordning. Særskilte utfordringer krever et særskilt tilsynsråd. Tilsynsrådet må kunne være tilstede og reagere raskt ettersom det dreier seg om utsendelser. Foreningen anser det videre problematisk at barn oppholdes på Trandum, samt at det ikke finnes en lengstetid for opphold. Advokatforeningen spurte om det finnes det personer som sitter på samtykke.

JD fortalte at det ikke finnes personer som sitter på samtykke.

Amnesty spurte om når det nye tilsynsrådet vil være på plass.

På møtetidspunktet informerte **JD** at arbeidet med å finne kandidater var i gang, og håpet at rådet kunne begynne sitt arbeid før sommeren. I ettertid er det opplyst at **JD** den 28. mai 2008 oppnevnte leder, to medlemmer og to varamedlemmer til Tilsynsrådet for Politiets utlendingsinternat. Tilsynsrådets leder er tingrettsdommer Randi Carlstedt, Larvik tingrett. Oppnevnelserne gjelder for en periode av 2 år.

Barneombudet etterlyste tall på hvor mange barn det befinner seg på Trandum, og hvor lenge har de sittet. Det ble også reist spørsmål om det finnes en egen enhet hvor barn kan oppholde seg.

JD understreket at behovene til ulike grupper skal imøtekommes på Trandum selv om det ikke finnes en egen avdeling for barn.

JD opplyser i ettertid at det pr. 21. mai 2008 ikke var barn plassert på internatet. Internatets elektroniske register har ikke kapasitet til å levere slik statistikk som etterspørres. (En manuell gjennomgang av hver enkelt journal vil være nødvendig for å innhente slike opplysninger).

I henhold til instruksene til Politiets utlendingsenhet av 18. september 2007 for pågrepne og fengslede som innsettes i internatet, skal enslige personer under 18 år og familier som omfatter personer under 18 år, ikke pågripes og plasseres i utlendingsinternatet med mindre det er særlig påkrevd ut fra formålet med pågripelsen. Varigheten av pågripelsen skal som hovedregel ikke overstige 24 timer, og i alle tilfeller ikke overstige 48 timer.

Paragraf 10 (maktmisbruk og diskriminering fra politiets side)

Helsingforskomiteen etterlyste mer informasjon om diskrimineringsaspektet.

JD viste til at dette er besvart i Norges rapport.

Paragraf 11 (opplæring)

SMR fremhevet viktigheten av å kunne måle effekten av opplæringen, og etterspurte planer for dette.

Helsingforskomiteen foreslo i stedet for dataverktøy, å utarbeide tester/spørreundersøkelser for å kartlegge eventuelle ytterligere opplæringsbehov. Det ble pekt på muligheten for at JD kunne søke eksternt kompetanse for å kartlegge effekten av opplæringen, inkludert kulturundersøkelser.

JD mener at en evaluering av undervisningsprogrammets effekt ikke hviler på manglende dataverktøy alene. En effektevaluering basert på det lave antall rapporterte hendelser som foreligger, gjør det statistisk vanskelig å generalisere kunnskap. Imidlertid har Kriminalomsorgen gjennomført både klimaundersøkelser og enkelte kulturundersøkelser som kan si noe om forholdet. En videreutvikling av slik metodikk vil bli vurdert.

Paragraf 12 (etterforskning av polititjenestemenn)

Amnesty bemerket det positive i at SEFOs uavhengighet nå skal vurderes, og håper at eksterne kan delta i dette arbeidet.

Paragraf 13 (midlertidige tiltak)

Advokatforeningen stilte spørsmål til hvor stor vekt som skal tillegges den siste setningen i sitatet fra Høyesteretts kjennelse. Det ble også stilt spørsmål om i hvilke situasjoner det ikke vil være aktuelt å følge anmodninger om midlertidige tiltak.

JD uttalte at man i størst mulig grad tilstreber å etterkomme anmodninger, men at hver sak må vurderes konkret og at blant annet innvandringspolitiske, hensynet til rikets sikkerhet og suverenitetshensyn i enkelte tilfeller vil kunne gjøre det vanskelig å etterkomme en anmodning.

Advokatforeningen innvendte at dette var en sirkelargumentasjon, jf. spørsmålet om inkorporeringen av CAT. Høyesterett trekker frem dette som et argument i "Dar-saken" (*para 36, kjennelse 16. april 2008*).

SMR stilte spørsmål om hvorfor man ikke fulgte anmodningen om midlertidige tiltak i "Dar-saken", og at dette hadde blitt diskutert på et åpent møte i SMR i går.

JD uttalte at man ikke er kjent med vurderingen som ligger til grunn for den konkrete saken. Det ble bemerket at para 36 isolert sett ikke er helt treffende siden vi her befinner oss på et sektormonistisk område. CAT er derfor å anse som norsk lov.

Paragraf 14 (tilleggsprotokollen til torturkonvensjonen)

UD informerte at det er lagt et løp for å vurdere alternative gjennomføringsmekanismer, men arbeidet er ikke ferdigstilt. Å rekke dette i år, avhenger bl.a. av innspill og deltagelse fra de andre ansvarlige myndigheter. I prosessen har det bl.a. blitt innhentet informasjon om hvordan andre land har valgt å gjennomføre dette.

Helsingforskomiteen advarte mot å se etter en tilfredsstillende modell, fremfor en god modell. Vil gjerne være med i prosessen og komme med innspill til hvordan den norske modellen kan bli. I utgangspunktet må det være en fordel å ha et organ med en klar profil. Det sivile samfunns deltagelse er viktig, samt tidspunkt for Norges ratifikasjon.

Paragraf 15 (ratifikasjon av andre MR-konvensjoner)

Tvungne forsvinninger:

UD informerte at det er tre elementer som må gjennomføres i Norge før ratifikasjon: 1) straffebud rettet mot systematisk bruk av tvungne forsvinninger, som inngår i kategorien forbrytelse mot menneskeheten i nytt kapittel 16 i straffeloven (i kraft fra 7. mars 2008), 2) straffebud som omfatter enkeltstående tilfeller av tvungen forsvinning, som vil bli gjennomført med revisjon av straffeloven, og 3) tilsyn med steder for lovlig frihetsberøvelse.

Amnesty stilte et hypotetisk spørsmål om mellomlanding av CIA-fly i Norge kunne tenkes å bli håndtert annerledes av norske myndigheter etter at konvensjonen er trådt i kraft.

UD viste til at konvensjonen mot tvungen forsvinning tolkes slik at en handling som karakteriseres som "extraordinary rendition" rammes av forbudet, men avsto fra å gå inn i en nærmere vurdering av det hypotetiske spørsmålet.

Funksjonshemmede:

Det er lagt opp til møte 8. mai med berørte departementer om fremdrift av ratifikasjonsprosessen. BLD leder styrer dette arbeidet.

Migrantarbeiderkonvensjonen:

Amnesty ser Norges posisjoner til denne konvensjonen i sammenheng med arbeidet med ØSK-protokollen. Organisasjonen er bekymret over

norske myndigheters holdning til denne typen rettigheter. Representerer Norges nye holdning til ØSK-protokollen en ny holdning hos norske myndigheter?

UD viste til at Migrantarbeiderkonvensjonen har blitt diskutert i mange år. Det er besluttet at Norge, i likhet med andre mottakerland, ikke ønsker å påta seg nye forpliktelser etter denne konvensjonen. Kun senderstater har hittil tiltrådt konvensjonen. Når det gjelder ØSK er dette en helt annen prosess, på et område der vi allerede har påtatt oss forpliktelser. UD informerte om Norges posisjoner til klageordningens omfang, midlertidige tiltak og statenes skjønnsmargin.

Paragraf 16 (grunnlagsdokumentet)

UD informerte at Norges "core document" bør oppdateres, men venter på informasjon fra OHCHR om når dette bør skje.

Paragraf 17 (distribusjon av Torturkomiteens merknader og anbefalinger)

Advokatforeningen påpekte at det kan være vanskelig å finne frem til merknadene og anbefalingene fra FNs overvåkningsorganer på nettet. Advokatforeningen har tidligere rettet en henvendelse til Lovdata hvor de ba om at komiteenes concluding observations blir gjort tilgjengelig på Lovdata. Advokatforeningen oppfordret UD til å sammen rette en forespørsel til Lovdata.

UD fortalte at departementet allerede har blitt kontaktet av Lovdata om dette og at UD da støttet Advokatforeningens forespørsel.

Ved møtets avslutning takket **Amnesty** for møtet. Åpenheten norske myndigheter viser i gjennomgåelsen av FN-komiteenes anbefalinger verdsettes av det norske NGO-miljøet. Andre sluttet seg til dette.